

Kommittédirektiv

Tilläggsdirektiv till Utredningen om preventiva tvångsmedel (Ju 2021:15)

Beslut vid regeringssammanträde den 26 januari 2023

Utvidgning och förlängd tid för uppdraget

Regeringen beslutade den 2 november 2021 kommittédirektiv om preventiva tvångsmedel för att förhindra allvarlig brottslighet (dir. 2021:102). Utredaren fick bland annat i uppdrag att överväga i vilken utsträckning det ska införas utökade möjligheter att använda preventiva tvångsmedel för att förhindra allvarlig brottslighet som förekommer inom ramen för kriminella nätverk. Utredaren fick vidare i uppdrag att överväga i vilken utsträckning det ska införas nya möjligheter för de brottsbekämpande myndigheterna att använda husrannsakan för att förhindra allvarlig brottslighet.

Genom tilläggsdirektiv som beslutades den 28 april 2022 har utredaren även fått i uppdrag att ta ställning till om, och i så fall på vilket sätt, tillämpningsområdet för lagen (2012:278) om inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i de brottsbekämpande myndigheternas underrättelseverksamhet (inhämtningslagen) bör utvidgas (dir. 2022:32).

Genom ytterligare tilläggsdirektiv som beslutades den 7 juli 2022 har utredaren vidare fått i uppdrag att ta ställning till om, och i så fall vilka, ytterligare tvångsmedel och verkställighetsåtgärder bör få användas av de brottsbekämpande myndigheterna för att förhindra allvarlig brottslighet (dir. 2022:104). Utredaren fick också i uppdrag att ta ställning till om tillstånd till hemlig kameraövervakning och hemlig dataavläsning avseende kameraövervakningsuppgifter utanför en förundersökning bör kunna knytas

till en person. Enligt tilläggsdirektiven skulle deluppdraget i de ursprungliga direktiven, om att överväga i vilken utsträckning det ska införas utökade möjligheter att använda preventiva tvångsmedel för att förhindra allvarlig brottslighet som förekommer inom ramen för kriminella nätverk, redovisas senast den 14 oktober 2022. Deluppdraget i de ursprungliga direktiven om att se över frågan om utökade möjligheter till preventiv husrannsakan samt de delar av uppdraget som framgår av tilläggsdirektiven från den 28 april 2022 och den 7 juli 2022 skulle slutredovisas senast den 31 maj 2023.

I oktober 2022 redovisade utredningen uppdraget att överväga i vilken utsträckning det ska införas utökade möjligheter att använda preventiva tvångsmedel för att förhindra allvarlig brottslighet som förekommer inom ramen för kriminella nätverk genom delbetänkandet Utökade möjligheter att använda preventiva tvångsmedel (SOU 2022:52). Betänkandet har skickats på remiss till den 31 januari 2023.

Utredaren får nu också i uppdrag att ta ställning till om det bör införas en möjlighet för de brottsbekämpande myndigheterna att hämta in uppgifter om meddelanden i realtid enligt inhämtningslagen.

Utredningstiden förlängs. De delar av uppdraget som kvarstår sedan tidigare och den del av uppdraget som omfattas av dessa tilläggsdirektiv ska slutredovisas senast den 13 oktober 2023.

Uppdraget att ta ställning till om det bör införas en möjlighet att hämta in uppgifter om meddelanden i realtid enligt inhämtningslagen

Inhämtningslagen reglerar de brottsbekämpande myndigheternas möjligheter att i underrättelseverksamhet hämta in uppgifter om elektronisk kommunikation. Tillstånd till sådan inhämtning kan ges antingen för brott för vilket det inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse två år eller för vissa särskilt angivna samhällsfarliga brott. Inhämtningen av uppgifter om meddelanden är begränsad till historiska uppgifter.

I förarbetena till inhämtningslagen anges i fråga om vilka uppgifter som ska kunna hämtas in att samma bedömning bör göras som i fråga om inhämtning i en förundersökning innan det finns en skäligen misstänkt (prop. 2011/12:55 s. 83).

Utredningen om utökade möjligheter att använda hemliga tvångsmedel har nyligen i sitt delbetänkande Utökade möjligheter att använda hemliga

tvångsmedel (SOU 2022:19 s. 203–208) föreslagit att det ska vara tillåtet att hämta in uppgifter om meddelanden i realtid vid hemlig övervakning av elektronisk kommunikation i syfte att utreda vem som skäligen kan misstänkas för brottet. Utredningen har vidare föreslagit att motsvarande ändring ska göras i lagen (2020:62) om hemlig dataavläsning. Enligt de brottsbekämpande myndigheterna finns ett påtagligt behov av uppgifter i realtid i synnerhet i utredningar om komplex cyberbrottslighet, t.ex. utpressningsprogram och internetrelaterade sexualbrott mot barn.

De brottsbekämpande myndigheterna har även pekat på ett behov av att få ta del av uppgifter om meddelanden i realtid vid inhämtning enligt inhämtningslagen.

Utredaren ska därför

- ta ställning till om det bör införas en möjlighet för de brottsbekämpande myndigheterna att hämta in uppgifter om meddelanden i realtid enligt inhämtningslagen och, oavsett ställningstagande, lämna ett förslag på hur en sådan reglering kan utformas.

Genom lagen om hemlig dataavläsning finns möjlighet att hämta in kommunikationsövervakningsuppgifter och platsuppgifter om åtgärden är av synnerlig vikt för att förebygga, förhindra eller upptäcka sådan brottslig verksamhet som innefattar brott som anges i 2 § inhämtningslagen. Med hänsyn till sambandet mellan bestämmelserna bör utredarens uppdrag även omfatta hemlig dataavläsning.

I likhet med vad som framgår av de ursprungliga direktiven ingår det i uppdraget att göra en avvägning mellan de brottsbekämpande myndigheternas behov och den personliga integriteten, rättssäkerheten och skyddet för mänskliga rättigheter.

Redovisning av uppdraget

De delar av uppdraget som kvarstår att redovisa, det vill säga deluppdraget i de ursprungliga direktiven om att se över frågan om utökade möjligheter till preventiv husrannsakan samt de delar av uppdraget som framgår av tilläggsdirektiven från den 28 april 2022 och den 7 juli 2022, skulle slutredovisas senast den 31 maj 2023.

Utredningstiden förlängs. De delar av uppdraget som kvarstår sedan tidigare och den del av uppdraget som omfattas av dessa tilläggsdirektiv ska i stället slutredovisas senast den 13 oktober 2023.

Utredaren har även fortsättningsvis möjlighet att ta upp andra frågor som har samband med de frågeställningar som ska utredas inom ramen för utredningen under förutsättning att uppdraget kan redovisas i tid.

(Justitiedepartementet)